Zbornik sudske prakse

PRESUDA OPĆEG SUDA (šesto vijeće)

12. svibnja 2016.*

„Financijska potpora – Istraživanje – Sedmi okvirni program za istraživanje, tehnološki razvoj i demonstracijske aktivnosti (2007. 2013.) – Projekt eDIGIREGION – Komisijina odluka kojom se odbija sudjelovanje poduzetnika – Tužba za poništenje – Rok za tužbu – Dan od kojega rok počinje teći – Nedopuštenost – Izvanugovorna odgovornost – Neimovinska šteta – Dovoljno ozbiljna povreda pravnog pravila kojim se dodjeljuju prava pojedincima“

U predmetu T-468/14,

Holistic Innovation Institute, SLU, sa sjedištem u Pozuelo de Alarcón (Španjolska), koji je prvotno zastupao R. Muñiz García, a zatim J. Marín López, oboje odvjetnici,

tužitelj,

protiv

Europske komisije, koju zastupa R. Lyal, u svojstvu agenta, uz asistenciju J. Rivasa Andrésa, odvjetnika,

tuženika,

povodom, s jedne strane, zahtjeva na temelju članka 263. UFEU-a kojim se traži poništenje Odluke Komisije ARES (2014) 710158 od 13. ožujka 2014., kojom se tužitelju odbija dopustiti sudjelovanje u projektu eDIGIREGION, i, s druge strane, zahtjeva na temelju članka 268. UFEU-a kojim se traži naknada štete koju je tužitelj navodno pretrpio zbog te odluke u iznosu od 3 055 000 eura kao i dospjele kamate i, podredno, određivanje vještaka za procjenu pretrpljene štete.

OPĆI SUD (šesto vijeće),

u sastavu: S. Frimodt Nielsen, predsjednik, F. Dehousse (izvjestitelj) i A. M. Collins, suci,

tajnik: J. Palacio González, glavni administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 14. siječnja 2016.,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: španjolski

Presudu

Okolnosti spora

1 Tužitelj, Holistic Innovation Institute, SLU, je španjolsko društvo osnovano u lipnju 2011. koje se pretežno bavi telekomunikacijama, razvojem i uslugama savjetovanja u vezi s telekomunikacijama te istraživanjem i inovacijama. Njegov pravni zastupnik i jedini upravitelj je prije toga bio predsjednik i upravitelj društva R., nad kojim je provedena dobrovoljna likvidacija u veljači 2012.

2 Tijekom 2012. i 2013. tužitelj je zajedno s drugih petnaest regionalnih društava i subjekata sudjelovao u konzorciju koji je podnio prijedlog za sudjelovanje u projektu eDIGIREGION (Realising Digital Agenda Through Transnational Cooperation Between Regions).

3 Cilj tog projekta bio je stvaranje digitalnog programa transnacionalnom suradnjom između regija. Projekt je pokrenula Komisija Europskih zajednica u okviru Odluke 1982/2006/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 18. prosinca 2006. o Sedmom okvirnom programu Europske zajednice za istraživanja, tehnološki razvoj i demonstracijske aktivnosti (2007. – 2013.) (SL, 2006., L 412, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 23., str. 273.).

Projekt eDIGIREGION trebao je trajati 36 mjeseci uz maksimalnu financijsku potporu Unije u iznosu od 2 999 971 eura.

4 Budući da je prijedlog koji je konzorcij podnio Komisiji dobio ukupnu ocjenu 13 od 15 u okviru prve ocjene, pregovori s Komisijom započeli su početkom veljače 2013.

5 Komisija je u travnju 2013. dobila dodatne informacije ponajprije u vezi s rezultatima revizija provedenih u društvu R., sličnostima između tužitelja i društva R. kao i drugim obilježjima u vezi s operativnim i financijskim kapacitetom tužitelja.

6 Porukama elektroničke pošte od 28. i 29. svibnja, 12. i 19. lipnja i 2. srpnja 2013. Komisija je zatražila od tužitelja informacije u vezi s financijskim i operativnim podacima, osobito u vezi s kapacitetima osoblja. Zastupnik tužitelja odgovorio je porukom elektroničke pošte od 29. svibnja, 4., 13. i 19. lipnja 2013.

7 Nedatiranim dopisom, za koji iz spisa proizlazi da je sastavljen 20. rujna 2013., Komisija je obavijestila tužitelja da je izvršila temeljito ispitivanje njegova operativnog i financijskog kapaciteta, na temelju kojeg je zaključila da tužitelj nije dokazao da ima kapacitet za izvršavanje zadataka određenih u prijedlogu projekta. Komisija je stoga odlučila odbiti tužiteljev zahtjev za sudjelovanje u projektu eDIGIREGION.

8 Dopisom od 30. rujna 2013. tužitelj je Komisiji potvrdio primitak dopisa kojim ga se obavještava o odbijanju njegova sudjelovanja u projektu eDIGIREGION. Tužitelj se usprotivio tom odbijanju, izjavio da je spreman dostaviti dokaze potrebne za dokazivanje svojeg operativnog i financijskog kapaciteta i zatražio od Komisije da ponovno razmotri svoju ocjenu.

9 Komisija je potvrdila primitak tog osporavanja dopisom od 15. listopada 2013. i navela da će tužitelj dobiti odgovor u studenom 2013.

10 U listopadu i studenom 2013. zastupnik tužitelja, s jedne strane, i Komisija te koordinator projekta eDIGIREGION, s druge strane, razmijenili su poruke elektroničke pošte. Komisija je dopisom od 29. studenoga 2013. obavijestila tužitelja da nije namjerno dovela do zakašnjenja u pregovorima, niti je otkrila povjerljive informacije, kao ni da nije izvršila nikakav pritisak na treće subjekte koji bi doveo do toga da se odbije tužiteljevo sudjelovanje u postupku. Potvrdila mu je da je u tijeku bila ponovna ocjena

informacija na kojima je utemeljila svoju odluku o odbijanju sudjelovanja tužitelja u projektu eDIGIREGION i navela da se, u slučaju da na temelju te nove ocjene treba donijeti pozitivnu odluku, Komisija neće usprotiviti tomu da se tužitelj ponovno priključi konzorciju. Komisija ga je međutim obavijestila da ta nova ocjena ne može dovesti do suspenzije pregovora.

11 Pismom od 20. prosinca 2013. Komisija je uz detaljnu argumentaciju potvrdila svoju ocjenu prema kojoj treba odbiti sudjelovanje tužitelja u projektu eDIGIREGION jer tužitelj nema dovoljan upravljački i administrativni kapacitet, jer je pogrešno prikazao svoj tehnički i znanstveni kapacitet i jer ima slab kapacitet sufinanciranja.

12 Tužitelj je 14. siječnja 2014. uputio članu Komisije zaduženom za istraživanje, inovacije i znanost dopis u kojem osporava ocjenu Komisije s prilogom s njegovim argumentima u odgovoru na argumente Komisije od 20. prosinca 2013.

13 Komisija je dopisom od 13. ožujka 2014., poslanim preporučenom poštom uz povratnicu, zaprimljenim 21. ožujka 2014., s prilogom koji je sadržavao detaljan odgovor na argumente tužitelja, obavijestila navedenog da potvrđuje svoje zaključke prethodno priopćene dopisom od 20. prosinca 2013., da je stoga njezina ocjena o isključivanju iz pregovora konačna i da navedeni može podnijeti tužbu Općem sudu na temelju članka 263. UFEU-a u roku od dva mjeseca od dostave tog dopisa. Naglasila je da odgovori tužitelja na taj dopis neće dovesti do suspenzije tužbenog roka.

14 Tužitelj je dopisom od 2. travnja 2014. obavijestio Komisiju da smatra njezinu ocjenu pogrešnom i da je namjerava osporavati pravnim putem.

15 Komisija je 12. svibnja 2014. odgovorila tužitelju da su razlozi odbijanja njegova sudjelovanja prije navedeni i da, s obzirom na to da nije dostavljen nijedan novi dokaz, nema drugih komentara.

16 Ugovor o subvenciji potpisan je 28. ožujka 2014. bez tužitelja.

Postupak i zahtjevi stranaka

17 Tužbom podnesenom tajništvu Općeg suda 24. lipnja 2014. tužitelj je pokrenuo ovaj postupak.

18 Na temelju izvještaja suca izvjestitelja Opći sud (šesto vijeće) odlučio je otvoriti usmeni dio postupka. U okviru mjera upravljanja postupkom propisanih člankom 89. njegova Poslovnika, Opći sud je pozvao stranke da u pisanom obliku odgovore na pitanje u vezi s dopuštenosti tužbe za naknadu štete. Stranke su u dodijeljenom roku postupile u skladu s tim pozivom.

19 Opći sud saslušao je na raspravi 14. siječnja 2016. izlaganja i odgovore stranaka na pitanja koja im je usmeno postavio.

20 Tužitelj od Općeg suda zahtijeva da:

— poništi odluku Komisije o njegovu isključivanju iz projekta eDIGIREGION;

— odredi vještačenje i imenuje vještaka radi procjene gospodarske štete koju je pretrpio;

— prihvati svjedočenje određenih koordinatora projekata;

— naloži Komisiji plaćanje naknade štete za štetu pretrpljenu u iznosu od 3 055 000 eura, zajedno s dospjelim kamatama, ili, podredno, plaćanje fiksnog iznosa koji odredi sudski vještak;

— objavi presudu Općeg suda u ovom predmetu u specijaliziranim medijima i, barem, u određenim biltenima Komisije;

— naloži Komisiji snošenje troškova.

21 Komisija od Općeg suda zahtijeva da:

— proglasi tužbu za poništenje nedopuštenom i da je, podredno, proglasi neosnovanom;

— odbije zahtjev za naknadu štete kao neosnovan;

— naloži tužitelju snošenje troškova.

Pravo

O tužbi za poništenje

22 Komisija tvrdi da je tužba za poništenje zakašnjela i stoga nedopuštena. Ističe da je pobijana odluka dostavljena tužitelju 21. ožujka 2014., a da je tužba podnesena tek 24. lipnja 2014., dakle nakon proteka tužbenog roka. U odgovoru na repliku dodala je da pobijana odluka proizvodi svoje pravne učinke od dana dostave adresatu a da nije potrebna njezina objava. Nadalje, original tužbe s elektroničkim potpisom poslan je elektroničkom poštom 20. svibnja 2014., iako je jedino sredstvo elektroničkog pohranjivanja procesnih akata aplikacija e-Curia. Štoviše, potpisani original tužbe tajništvo Općeg suda zaprimilo je tek 14. lipnja, dakle nakon dodatnog roka od deset dana propisanog člankom 43. stavkom 6. Poslovnika Općeg suda od 2. svibnja 1991.

23 Tužitelj smatra da je tužba dopuštena. Navodi da tužbeni rok počinje teći od objave pobijane odluke i da se za odgovor na tužbu ne navodi nikakav dan objave. Također navodi da je tužba, potpisana elektroničkim potpisom, podnesena u tužbenom roku prije objave pobijane odluke. Dodaje da je poštovao rok koji je dodijelio Opći sud za uređivanje tužbe. Tijekom rasprave tužitelj se pozvao na nužnost poštovanja prava na učinkovito pravno sredstvo i na postojanje ispričive zablude.

24 Treba podsjetiti da, u skladu s člankom 263. stavkom 6. UFEU-a, tužba za poništenje mora biti podnesena u roku od dva mjeseca, ovisno o slučaju, od objavljivanja pobijanog akta, od obavješćivanja tužitelja o njoj ili, ako takva objava ili obavijest izostanu, od dana kada je tužitelj saznao za akt. Iz članka 297. stavka 2. trećeg podstavka UFEU-a također proizlazi da se odluke u kojima se određuje adresat, poput one u ovom predmetu, dostavljaju njihovim adresatima i proizvode učinak od te dostave. U tom pogledu, sukladno članku 102. stavku 2. Poslovnika od 2. svibnja 1991., taj rok se produljuje zbog udaljenosti za deset dana.

25 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, žalbeni rok je prekluzivan, s obzirom na to da je ustanovljen radi osiguranja jasnoće i sigurnosti pravnih situacija i izbjegavanja svake diskriminacije ili arbitrarnog postupanja u djelovanju sudova, pa je stoga na sucu Europske unije da po službenoj dužnosti provjeri je li on bio poštovan (presude od 23. siječnja 1997., Coen, C-246/95, EU:C:1997:33, t. 21., i od 6. prosinca 2012., Evropaïki Dynamiki/Komisija, T-167/10, neobjavljena, EU:T:2012:651, t. 37.).

26 U ovom predmetu pobijana odluka nalazi se u dopisu Komisije od 13. ožujka 2014., poslanom tužitelju preporučenom poštom uz povratnicu. Nesporno je da ga je tužitelj primio 21. ožujka 2014. U tom je pismu među ostalim jasno rečeno da je odluka o isključivanju tužitelja iz pregovora konačna i da navedeni može podnijeti tužbu Općem sudu na temelju članka 263. UFEU-a u roku od dva mjeseca od dostave tog dopisa. U tom dopisu također je istaknuto da odgovori tužitelja neće dovesti do suspenzije tužbenog roka.

27 Stoga suprotno navodima tužitelja iz odgovora na tužbu, pobijanu odluku nije trebalo objaviti, a tužbeni rok je, s obzirom na produljenje roka zbog udaljenosti, istekao 2. lipnja 2014.

28 Tužitelj je sigurno poslao tužbu elektroničkom poštom 20. svibnja 2014. Međutim, treba napomenuti da se sukladno članku 43. stavku 6. Poslovnika od 2. svibnja 1991., dan kad je u tajništvu Općeg suda zaprimljen primjerak potpisanog izvornika postupovnog akta putem telefaksa ili elektroničke pošte uzima u obzir u svrhu računanja postupovnih rokova samo ako je potpisani izvornik akta predan tajništvu najkasnije deset dana nakon zaprimanja telefaksa ili elektroničke pošte.

29 Međutim, u ovom predmetu original zahtjeva podnesen je tajništvu tek 6. lipnja 2014., dakle izvan roka od deset dana iz članka 43. stavka 6. Poslovnika suda od 2. svibnja 1991.

30 Osim toga, taj original nije sadržavao vlastoručni potpis odvjetnika tužitelja, nego vlastoručni potpis tužitelja i presliku potpisa njegova odvjetnika.

31 Međutim, nepodnošenje izvornika tužbe koju je potpisao odvjetnik ovlašten u tu svrhu ne spada u formalne nedostatke koji se mogu otkloniti u skladu s člankom 44. stavkom 6. Poslovnika od 2. svibnja 1991. Taj zahtjev treba smatrati bitnim formalnim pravilom i primjenjivati strogo, tako da njegovo nepoštovanje ima za posljedicu nedopuštenost tužbe nakon isteka postupovnih rokova (presuda od 22. rujna 2011., Bell & Ross/OHIM, C-426/10 P, Zb., EU:C:2011:612, t. 42.; rješenje od 21. rujna 2012., Noscira/OHIM, C-69/12 P, EU:C:2012:589, t. 22. i 23., i presuda od 23. svibnja 2007., Parlament/Eistrup, T-223/06 P, Zb., EU:T:2007:153, t. 48. i 51.).

32 Treba odbaciti argument tužitelja koji se temelji na ispričivosti počinjene zablude s obrazloženjem da se, u španjolskom pravu, nepostojanje potpisa odvjetnika na tužbi može ispraviti. Naime, pojam ispričive zablude mora se usko tumačiti i može obuhvaćati samo izvanredne okolnosti (presuda od 22. rujna 2011, Bell & Ross/OHIM, C-426/10 P, EU:C:2011:612, t. 47.). Međutim, priprema, nadzor i provjera postupovnih akata koje treba dostaviti tajništvu spada u odgovornost odvjetnika zainteresirane stranke, a, u ovom slučaju, argumenti tužitelja koji se temelje na nacionalnom pravu ne dopuštaju zaključak da postoje izvanredne okolnosti u smislu primjenjive sudske prakse.

33 Osim toga, činjenica da se okolnost da odvjetnik nije potpisao tužbu u pravu Unije ne može ispraviti (vidjeti točku 31. ove presude) ne dovodi u pitanje pravo na učinkovito pravno sredstvo. Naime, stroga primjena postupovnih pravila odgovara zahtjevu pravne sigurnosti i nužnosti izbjegavanja svake diskriminacije i arbitrarnog postupanja u radu pravosuđa. Iako se uvjetima za podnošenje tužbi i tužbenim rokovima ograničava pravo pristupa sudu, to ograničenje ne predstavlja povredu biti temeljnog prava na djelotvornu sudsku zaštitu dok god su pravila o kojima se radi jasna i nije ih osobito teško tumačiti (vidjeti u tom smislu rješenje od 21. rujna 2012., Noscira/OHIM, C-69/12 P, neobjavljeno, EU:C:2012:589, t. 33. do 35. i navedenu sudsku praksu).

34 Iz toga slijedi da se nisu poštovali uvjeti iz članka 43. stavka 6. Poslovnika od 2. svibnja 1991. i da se slanje dokumenta koje je 20. svibnja 2014. izvršio tužitelj ne može smatrati valjano podnesenom tužbom.

35 Osim toga, tužitelj ističe da je u tužbenom roku podnio tužbu potpisanu elektroničkim potpisom. Međutim, tužba podnesena 24. lipnja 2014. korištenjem e-Curije također je zakašnjela s obzirom na rok koji ističe 2. lipnja 2014.

36 Iz toga slijedi da tužbu za poništenje treba odbiti kao nedopuštenu, bez potrebe ispitivanja meritornih razloga koje je naveo tužitelj.

Tužba za naknadu štete

37 Kao prvo, tužitelj tvrdi da pobijana odluka predstavlja pogrešku i da je u odnosu na njega imala ozbiljne gospodarske posljedice. Navodi gubitak dobiti u vezi s projektom eDIGIREGION, kao i drugim projektima, i ističe negativni utjecaj na institucionalne klijente i na svoju kompetitivnost. Procjenjuje svoju štetu na iznos od 3 055 000 eura i također zahtijeva određivanje vještaka da bi se procijenila pretrpljena gospodarska šteta. Kao drugo, navodi štetu koju je pretrpio zbog klevetanja od strane Komisije koje utječe na njegov kredibilitet i zahtijeva, u tom pogledu, objavu i dostavu presude Općeg suda.

38 Na pitanja Općeg suda u vezi s dopuštenosti zahtijeva za naknadu štete, tužitelj ističe da Komisija nije istaknula nedopuštenost navedene tužbe te smatra da je tužba dopuštena.

39 Komisija osporava tu argumentaciju i, u odgovoru na pitanje Općeg suda, ističe da je tužba za naknadu štete nedopuštena.

40 Valja podsjetiti da je na temelju članka 340. drugog stavka UFEU-a, u pogledu izvanugovorne odgovornosti, Unija, u skladu s općim načelima koja su zajednička pravima država članica, dužna nadoknaditi svaku štetu koju njezine institucije ili njezini službenici prouzroče pri obavljanju svojih dužnosti.

41 U skladu s ustaljenom sudskom praksom, postojanje izvanugovorne odgovornosti Unije, u smislu gore navedene odredbe, za nezakonito postupanje njezinih tijela podvrgnuto je ispunjenju triju pretpostavki, tj. nezakonitosti postupanja koje se prigovara instituciji, stvarnosti štete i postojanju uzročne veze između navodnog postupanja i štete (presude od 29. rujna 1982., Oleifici Mediterranei/EEZ, 26/81, EU:C:1982:318, t. 16.; od 9. rujna 2008, FIAMM i dr./Vijeće i Komisija, C-120/06 P i C-121/06 P, EU:C:2008:476, t. 106. i 164. do 166., i od 16. listopada 2014., Evropaïki Dynamiki/Komisija, T-297/12, neobjavljena, EU:T:2014:888, t. 28.). Nadalje, što se tiče pretpostavke u vezi s nezakonitim postupanjem koje se pripisuje predmetnoj instituciji, sudska praksa zahtijeva da se dokaže dovoljno ozbiljna povreda pravnog pravila koje ima za cilj dodjelu prava pojedincima. Odlučujući kriterij za utvrđenje da je povreda dovoljno ozbiljna jest očito i ozbiljno nepoštovanje predmetne institucije ili predmetnog tijela Unije granica njihove diskrecijske ovlasti (vidjeti u tom smislu presude od 4. srpnja 2000., Bergaderm i Goupil/Komisija, C-352/98 P, EU:C:2000:361, t. 42. do 44.; od 17. ožujka 2005., AFCon Management Consultants i dr./Komisija, T-160/03, EU:T:2005:107, t. 93., i od 16. listopada 2014., Evropaïki Dynamiki/Komisija, T-297/12, neobjavljena, EU:T:2014:888, t. 29.).

42 Što se tiče pretpostavke u vezi sa stvarnošću štete, odgovornost Unije može postojati samo ako je tužitelj stvarno pretrpio izvjesnu i stvarnu štetu, što je na njemu da dokaže (presude od 14. listopada 2014., Giordano/Komisija, C-611/12 P, EU:C:2014:2282, t. 36. i od 16. listopada 2014., Evropaïki Dynamiki/Komisija, T-297/12, neobjavljena, EU:T:2014:888, t. 30.).

43 Što se tiče pretpostavke u vezi s postojanjem uzročno-posljedične veze između navodnog postupanja i štete na koju se poziva, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da navodna šteta mora dovoljno izravno proizlaziti iz postupanja koje se prigovara, pri čemu to postupanje mora biti odlučujući uzrok štete, što je na tužitelju da dokaže (presude od 30. siječnja 1992., Finsider i dr./Komisija, C-363/88 i C-364/88, Zb., EU:C:1992:44, t. 25. i od 20. rujna 2011., Evropaïki Dynamiki/EIB, T-461/08, EU:T:2011:494, t. 209.).

44 Budući da jedan od tri uvjeta uspostavljanja izvanugovorne odgovornosti Unije nije ispunjen, zahtjeve za naknadu štete valja odbiti, bez potrebe ispitivanja jesu li u ovom slučaju ispunjeni ostali uvjeti (presuda od 16. listopada 2014., Evropaïki Dynamiki/Komisija, T-297/12, neobjavljena, EU:T:2014:888, t. 33.; vidjeti također, u tom smislu, presudu od 15. rujna 1994., KYDEP/Vijeće i Komisija, C-146/91, EU:C:1994:329, t. 81.).

45 Treba također podsjetiti da je prema sudskoj praksi tužba za naknadu štete koja se temelji na članku 340. drugom stavku UFEU-a samostalna tužba u okviru tužbi prava Unije, na način da nedopuštenost zahtjeva za poništenje ne dovodi sama po sebi do nedopuštenosti zahtjeva za naknadu štete (presude od 15. ožujka 1995., COBRECAF i dr./Komisija, T-514/93, EU:T:1995:49, t. 58., i od 17. listopada 2002., Astipesca/Komisija, T-180/00, EU:T:2002:249, t. 139.).

46 Međutim, iako može postupati podnošenjem tužbe za utvrđivanje odgovornosti a da je pritom nikakvo pravilo ne veže da mora tražiti poništenje nezakonitog akta koji joj uzrokuje štetu, stranka ipak ne može na taj način zaobići nedopuštenost zahtjeva koji se odnosi na istu zakonitost i teži istom novčanom cilju (rješenje od 26. listopada 1995., Pevasa i Inpesca/Komsija, C-199/94 P i C-200/94 P, EU:C:1995:360, t. 27.).

47 Stoga treba utvrditi da je tužba za naknadu štete nedopuštena kada joj je stvarni cilj povlačenje individualne odluke koja je postala konačna i koja bi u slučaju usvajanja dovela do toga da se poništе pravni učinci te odluke (vidjeti, u tom smislu, presude od 15. siječnja 1987., Krohn Import-Export/Komisija, 175/84, EU:C:1987:8, t. 32. i 33.; od 15. ožujka 1995., COBRECAF i dr./Komisija, T-514/93, EU:T:1995:49, t. 58. i 59., i od 17. listopada 2002., Astipesca/Komisija, T-180/00, EU:T:2002:249, t. 140.). Takav je slučaj kada tužitelj zahtjevom za naknadu štete želi postići rezultat koji je identičan rezultatu koji bi dobio tužbom za poništenje koju je propustio pravodobno podnijeti (vidjeti u tom smislu rješenje od 4. listopada 2010., Ivanov/Komisija, C-532/09 P, neobjavljeno, EU:C:2010:577, t. 24.).

48 Osim toga, tužba za naknadu štete bi također mogla poništiti pravne učinke konačne odluke kada tužitelj traži veću korist, ali koja uključuje onu koju je tužitelj mogao dobiti tužbom za poništenje. U takvom slučaju bitno je međutim utvrditi postojanje izravne veze između tužbe za naknadu štete i tužbe za poništenje da bi se zaključilo da je prva nedopuštena (rješenje od 24. svibnja 2011., Power-One Italija/Komisija, T-489/08, neobjavljeno, EU:T:2011:238, t. 46.).

49 Treba dodati da sudac može po službenoj dužnosti ispitati zahtjev za naknadu štete u dijelu u kojem se tiče javnog poretka (presuda od 17. listopada 2002., Astipesca/Komisija, T-180/00, EU:T:2002:249, t. 139.).

50 U vezi s tim razmatranjima treba ispitati argumente tužitelja koji se poziva na gospodarsku i neimovinsku štetu.

Gospodarska šteta

51 Tužitelj ističe da se gospodarska šteta koju je pretrpio sastoji od tri različita dijela.

52 Kao prvo, on zahtijeva naknadu iznosa od 438 165 eura koji odgovara gubitku subvencije u vezi s projektom eDIGIREGION.

53 Treba utvrditi da se tim zahtjevom traži isplata iznosa visina kojeg odgovara upravo vrijednosti prava za koja tužitelj smatra da su mu uskraćena zbog pobijane odluke. Tim zahtjevom se stoga neizravno traži poništenje individualne odluke kojom ga se isključilo iz projekta i želi se postići isti rezultat poput onoga kojem teži tužba za poništenje.

54 Međutim, tužba za poništenje protiv odluke o isključivanju tužitelja iz projekta eDIGIREGION prethodno je proglašena nedopuštenom (t. 36. ove presude) i ta je odluka stoga postala konačna.

55 Stoga je na temelju sudske prakse iz točaka 46. do 47. ove presude nedopušten zahtjev kojim se traži naknada štete povezane s gubitkom subvencije iznosa od 438 165 eura za navedeni projekt.

56 Kao drugo, tužitelj u biti ističe postojanje štete vezane uz gubitak resursa planiranih za godine 2014., 2015. i 2016., u visini od 146 055 eura za svaku od te tri godine. U replici se poziva na štetu koja odgovara dodatnim prednostima koje proizlaze iz projekta i iznosu koji je viši od onoga dodijeljenog njegovu proračunu kao i na štetu povezanu s učinkom na njegovu buduću kompetitivnost i s nevrednovanjem njegovih znanja.

57 Međutim cilj tog zahtjeva je također plaćanje iznosa za koji tužitelj smatra da mu je zbog pobijane odluke uskraćen. Naime, tim zahtjevom tužitelj traži da mu se na financijskom planu ponovno uspostavi situacija u kojoj bi se nalazio u slučaju da ne postoji odluka s ciljem njegova isključivanja iz projekta. Zahtjev kojim se traži plaćanje tih iznosa stoga predstavlja izravnu vezu u smislu prakse navedene u točki 48. ove presude s poništenjem odluke kojoj je cilj njegovo isključivanje iz projekta. Takav zahtjev je stoga također nedopušten.

58 Osim toga, čak i ako bi se ovu vezu s tužbom za poništenje smatralo nedovoljno izravnom za utvrđivanje nedopuštenosti zahtjeva kojem je cilj naknada štete u vezi s gubitkom planiranih resursa, taj bi zahtjev u svakom slučaju trebalo odbiti kao neosnovan. Naime, brojčani podaci na koje se poziva u vezi s gubitkom planiranih resursa za 2014., 2015. i 2016. godinu nisu ni na koji način potkrijepljeni. K tome, do odgovornosti Unije može doći samo ako je tužitelj uistinu pretrpio stvarnu i izvjesnu štetu, što je na njemu da dokaže, primjenom sudske prakse iz točke 42. ove presude. Međutim, planovi na koje se poziva ne predstavljaju dokaz izvjesne i stvarne štete u smislu sudske prakse. Isto vrijedi i za štetu u vezi s budućom kompetitivnosti tužitelja i nevrednovanjem njegovih sposobnosti.

59 Taj zahtjev je stoga nedopušten i u svakom slučaju neosnovan.

60 Kao treće, kada je riječ o gubitku dobiti vezanih uz druge projekte osim onaj eDIGIREGION-a, tužitelj navodi projekte INACHUS i ZONeSEC. Povremeno navodi iznose u vezi sa samim projektima, odnosno subvencije od 359 500 eura za projekt INACHUS i 421 750 eura za projekt ZONeSEC, i iznose koji odgovaraju resursima planiranima za godine 2014. do 2017.

61 Međutim treba napomenuti da iznosi na koje se poziva tužitelj nisu ni na koji način potkrijepljeni. Usto, navedeni projekti nisu obuhvaćeni Komisijinom odlukom od 13. ožujka 2014. Naime, ta odluka odnosi se samo na projekt eDIGIREGION i Komisija je u njoj jasno navela da ne prejudicira odluku koja se ima donijeti u vezi s drugim prijedlozima projekta u kojim je tužitelj sudjelovao.

62 Zbog toga nije dokazana kauzalna veza između, s jedne strane, postupanja Komisije koje je dovelo do odluke od 13. ožujka 2014. i, s druge strane, eventualne štete u vezi s tim projektima.

63 Taj zahtjev koji se odnosi na druge projekte treba stoga također odbiti.

64 Iz toga slijedi da u cijelosti treba odbiti zahtjev tužitelja za naknadu štete u vezi s gospodarskom štetom.

Neimovinska šteta

65 Na prvom mjestu, iz pismena tužitelja proizlazi da smatra da je pretrpio imovinsku štetu zbog postupanja Komisije koje kvalificira kao klevetanje i koje je utjecalo na njegov kredibilitet i ugled. Također navodi da je Komisija svojim pritiscima dovela do zakašnjenja u postupcima pregovora s ciljem da ga stigmatizira kao nepoželjnog sudionika u europskim projektima. Tužitelj traži da se u svrhu popravljanja štete odluka Općeg suda objavi u određenim biltenima Komisije i da se dostavi članovima konzorcija u kojima je tužitelj sudjelovao i čiji su projekti suspendirani ili je u njima došlo do zakašnjenja.

66 Treba utvrditi da taj zahtjev u slučaju usvajanja nije mogao dovesti do poništenja pravnih učinaka pobijane odluke. Naime, cilj toga zahtjeva nije postizanje rezultata koji bi bio identičan onome koji bi tužitelju osigurao uspjeh pravodobno podnesene tužbe za poništenje pobijane odluke. Stoga je taj zahtjev dopušten u smislu sudske prakse iz točaka 46. do 48. ove presude.

67 Osim toga, tužitelj u prilog svojoj argumentaciji ističe da su agenti Komisije izvršili pritiske s ciljem da ga isključe iz europskih istraživačkih projekata. Osobito ističe da njegov sukob s Komisijom u vezi s projektom eDIGIREGION ima posljedice na druga dva projekta, u ovom slučaju na projekte ZONeSEC i INACHUS, u kojima je Komisija obavijestila druge suradnike o njegovim problemima u vezi sa sudjelovanjem u europskim projektima. Da bi potkrijepio svoje tvrdnje tužitelj podnosi razmjenu elektroničke pošte.

68 U ovom slučaju tu argumentaciju treba odbiti.

69 Kao prvo, naime, u dijelu koji se odnosi na elektronsku poštu u vezi s projektima ZONeSEC i INACHUS, treba napomenuti da tužitelj ne navodi izrijekom koje je pravno pravilo koje dodjeljuje prava pojedincima povrijeđeno u ovom slučaju. Stoga ne dokazuje da je Komisija postupala nezakonito čineći dovoljno ozbiljnu povredu takvog pravnog pravila.

70 U tom se pogledu koordinator projekta INACHUS, u svojoj elektroničkoj pošti od 12. rujna 2013. upućenoj M. S.-u, dioničaru tužitelja, pozvao na komentare Komisije koji su važni za tužitelja i o kojima treba odmah raspraviti. Međutim, ništa nije naznačeno u vezi sa sadržajem tih komentara. Osim toga, u odgovoru elektroničkom poštom, od dana 17. rujna 2013., tužitelj dostavlja opis svojeg ustroja. Stoga je u svakom slučaju moguće da su se komentari Komisije o kojima je trebalo raspraviti odnosili upravo na to isključivo tehničko pitanje.

71 Isto tako, u okviru projekta ZONeSEC, sam tužitelj je 15. siječnja 2014. poslao poruku elektroničkom poštom koordinatoru projekta, u kojoj je naveo probleme između ranijeg društva, R., i Izvršne agencije za istraživanje i predložio da ga zamijene druga društva u slučaju da ti problemi dovedu do poteškoća u vezi s potpisivanjem ugovora ZONeSEC. Koordinator projekta je zatim poslao suradnicima na navedenom projektu poruku elektroničkom poštom datiranu 25. veljače 2014., u kojoj je naveo proračunske poteškoće koje treba riješiti i ukazao da se to zakašnjenje može pripisati potrebi da se sačeka odluka Izvršne agencije za istraživanje u odnosu na tužitelja.

72 Iz naprijed navedenih razmatranja slijedi da dokazi koje je podnio tužitelj ni na koji način ne potkrjepljuju njegove tvrdnje u vezi s navodno klevetničkim postupanjem Komisije.

73 Kao drugo, tužitelj je podnio elektroničku poštu koja se odnosi na druge projekte, u ovom slučaju projekte ClusMED, Global ITV i INSO 2. Međutim, ti dokumenti nisu relevantni jer se ne odnose na tužitelja, nego na njegova dioničara, gospodina S., koji nije stranka u ovom postupku. Argument prema kojem cjelokupna šteta tužitelja utječe na ovog posljednjeg ne dovodi u pitanje taj zaključak.

74 Kao treće, tužitelj iznosi činjenicu da je, u okviru projekta eDIGIREGION, Komisija svojim pritiscima dovela do zakašnjenja u pregovorima s ciljem stigmatiziranja tužitelja.

75 Treba utvrditi da su pregovori s Komisijom koji su trebali završiti 20. ožujka 2013. završili u studenom 2013. Međutim, nije utvrđeno da je Komisija u tom razdoblju stigmatizirala tužitelja. Nasuprot tomu, iz elemenata spisa navedenih u točkama 5. do 10. ove presude proizlazi da je Komisija taj rok koristila za temeljito ocjenjivanje situacije tužitelja u vezi s uvjetima za sudjelovanje u projektu eDIGIREGION, u svrhu dobrog financijskog upravljanja, da bi se razjasnili elementi spisa i da bi mu se izložili razlozi za odbijanje njegova sudjelovanja u projektu.

76 S obzirom na elemente iz spisa, treba utvrditi da tužitelj nije dokazao postojanje nezakonitog ili klevetničkog postupanja Komisije.

77 Stoga zahtjev tužitelja za naknadu štete zbog štete nanesene njegovu ugledu zbog postupanja Komisije treba odbiti a da nije potrebno ispitati jesu li ispunjeni uvjeti u vezi s postojanjem štete i uzročne veze.

78 Na drugom mjestu, tijekom rasprave tužitelj je također istaknuo neimovinsku štetu koja se sastoji u nanošenju štete njegovu ugledu u vezi s donošenjem pobijane odluke.

79 Opći sud podsjeća da iz članka 44. stavka 1. točke (c) u vezi s člankom 48. stavkom 2. Poslovnika Općeg suda od 2. svibnja 1991. proizlazi da u aktu kojim se pokreće postupak treba naznačiti predmet spora kao i sažeti prikaz razloga za pokretanje postupka i da je tijekom postupka zabranjeno iznositi nove razloge, osim ako se ne temelje na pravnim ili činjeničnim pitanjima za koja se saznalo tijekom postupka. Međutim, pravni navod ili argument koji predstavlja dopunu tužbenog razloga iznesenog ranije, izravno ili implicitno, u tužbi kojom je postupak pokrenut i koji je usko vezan uz isti, valja proglasiti dopuštenim (presuda od 11. srpnja 2013., Ziegler/Komisija, C-439/11 P, EU:C:2013:513, t. 46.). Isto vrijedi i za prigovor istaknut u prilog tužbenom razlogu (presuda od 19. svibnja 2010., Boliden i dr./Komisija, T-19/05, EU:T:2010:203, t. 90.).

80 U ovom predmetu prigovor tužitelja prema kojem je pretrpio neimovinsku štetu zbog pobijane odluke ne proizlazi iz tužbe i ne temelji se na pravnom ni činjeničnom elementu iznesenom tijekom postupka. Nadalje, ne radi se o dopuni ranije iznesenog tužbenog razloga. Naime, neimovinska šteta navedena u tužbi i ispitana u točkama 65. do 76. ove presude istaknuta je zbog postupanja Komisije, a ne u vezi s pobijanom odlukom.

81 Zbog toga prigovor koji se temelji na postojanju neimovinske štete u vezi s donošenjem pobijane odluke treba odbiti kao nov i, dakle, nedopušten u skladu s člankom 48. stavkom 2. Poslovnika od 2. svibnja 1991.

82 U svakom slučaju, čak i da se ne radi o novom prigovoru, treba utvrditi da zahtjev tužitelja u tom pogledu nije određen i da se njime neizravno želi utvrditi da se nije trebalo odbiti njegovo sudjelovanje u projektu eDIGIREGION. Drugim riječima, cilj takvog zahtjeva je u biti postizanje istog rezultata kao što je onaj koji je tužitelju uskraćen zbog zakašnjelosti njegove tužbe za poništenje. Taj zahtjev stoga se čini izravno povezan s tužbom za poništenje, u smislu sudske prakse iz točaka 46. do 48. ove presude, i na temelju te sudske prakse ga dakle treba odbiti.

83 K tome, tužitelj nije pružio nijedan element kojim bi podupro postojanje štete njegovu ugledu u vezi s pobijanom odlukom. U tom se pogledu za odluku o odbijanju tužiteljevog sudjelovanja u projektu, iako nepovoljnu, ne može smatrati da mu ona sama po sebi nanosi štetu. Posljedice u vezi s usvajanjem takve odluke dio su rizika kojem su izloženi svi ekonomski operateri kada sudjeluju u takvom postupku. Iz toga slijedi da šteta ugledu navodno vezana s pobijanom odlukom nije ni na koji način utvrđena.

84 Stoga treba odbiti zahtjev za naknadu neimovinske štete bez obzira na to je li vezan uz postupanje Komisije ili pobijanu odluku.

85 Iz svega naprijed navedenog slijedi da zahtjev tužitelja za naknadu štete treba u cijelosti odbiti a da nije potrebno usvojiti njegov zahtjev za određivanje vještačenja i imenovanje vještaka te njegov zahtjev da se odredi mjera upravljanja postupkom s ciljem dobivanja svjedočenja koordinatora. Isto tako treba odbiti njegov zahtjev za objavu ove presude Općeg suda.

86 Stoga treba odbiti ovu tužbu u cijelosti.

Troškovi

87 Sukladno članku 134. stavku 1. Poslovnika, stranka koja ne uspije u postupku snosi troškove, ako je takav zahtjev postavljen. Budući da tužitelj nije uspio u postupku, treba mu naložiti snošenje troškova sukladno zahtjevu Komisije.

Slijedom navedenog,

OPĆI SUD (šesto vijeće),

proglašava i presuđuje:

1. Tužba se odbija.

2. Nalaže se Holistic Innovation Instituteu, SLU snošenje troškova.

Frimodt Nielsen Dehousse Collins

Objavljena na javnoj raspravi u Luxembourgu 12. svibnja 2016.

Potpisi